

Biblioteka „Kalendar”

knjiga 132

Copyright © 2024, Alma Koman

Copyright © 2024, za srpski jezik, za Srbiju i Crnu Goru, AGORA

Ova publikacija se u celini ili u delovima ne sme umnožavati, prešampavati ili prenositi u bilo kojoj formi ili bilo kojim sredstvom bez dozvole autora ili izdavača, niti može biti na bilo koji drugi način ili bilo kojim drugim sredstvima distribuirana ili umnožavana bez odobrenja izdavača. Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržavaju autor i izdavač po odredbama Zakona o autorskim pravima.

ALMA KOMAN

SEĆANJE
NA POMOLU

roman

Mojima za koje dišem i mojima koji su otišli, a ostali su

SEĆANJE NA POMOLU

Uvek je noć kada me ovamo dovedu.

Uvek je mrkla, bešumna noć.

Tmast i težak mrak svake od tih noći kao da se useli i u moju glavu. Nabrekla tmina mi tada strogo preti prstom, mršti se na mene, sebično mi ne ostavlja ni šum iz spoljnog sveta.

Nevidljivim okovima sputan, ja ipak pokušavam da se borim s tim izopštavanjem iz stvarnosti. Hoću da se pomerim, bar da se stresem. Ali, ostajem nepomičan.

Širim oči. To još mogu. Kroz vlažnu izmaglicu nazirem lica koja promiču. Lica u belim mantilima. Roje se oko mene. Njihove ruke me dodiruju, okreću me, mere mi puls, nezadovoljno vrte glavom... Bela lica, bele ruke, beli mantili, a noć i dalje crna... Noć bezvučna, bezosećajna, spremna samo za jedno. Čini se, uvek spremna samo za tesno „Zbogom”, u koje se spakuje čitav ljudski život.

Moja uznemirenost, iz trenu u tren, raste. Hoću da izgovorim reč, da ispustim bar nemušć glas, da dam znak da sam tu, da se ne predajem. Avaj!... Grlo je suvo. Napori jalovi. Nema glasa. Nema znaka. Nema čak ni grimase na mom licu. Tišina mi sedi na ramenu i sa mnom čuti. Moja tišina me guta.

Unezvereno prelazim očima preko lica belih mantila oko sebe. Oni na moj oti u komunikaciji ne obraćaju pažnju. Zbog poveza rutine preko očiju sklone su slepilu. Oni me ne gledaju. Oni mene ne vide. Oni samo rade. Nižu se njihovi uvežbani pokreti. To me još više uplaši. Podjednako je opasna neodlučnost koju nedri neiskustvo i opuštenost koju nedri iskustvo. Ako se ne nađu na sredini puta, obe krajnosti mogu da hipertrofiraju problem sigurno kao što površnost sigurno utire stazu previdu.

Sa većom ili manjom dozom moje panike sve se na kraju isto završi. Pokretni krevet na kojem ležim je iza paravana, plahta je za-tegnuta preko moga tela, bar jedna ispuštena gaza je na podu, moje vene su samo produžetak niza cevčica koje provode tečnost dok ka-pa iz plastičnih kesa i... i više ništa. I više niko. Sam sâm. Sâm ostav-ljen sa mirisom joda, sâm sa praznim pogledom u plafon, sâm sa amalgamom čuđenja i neverice koja se poigrava mojom svešču. Čo-vek sam bez prošlosti, biće gluvo i nemo na sadašnjost, biće pre-pušteno budućem vremenu... Prepušten sâm sebi u budućem vre-menu... Prepušten sebi – prepušten na nemilost.

Red dolazi na još jedno ciklično ponavljanje, na još jedno „uvek”. Dakle, novo jutro uvek osviće. Jutro bleštavo u svojoj lakoći šepuri se preda mnogom kao hod sunca u letnjem danu – svojom spo-rošču samouvereno i odmereno apostrofira dominantnost. Takvo, mlado jutro, kao da likuje insistirajući na činjenici da je neizbežno.

Kad otvorim oči, više nisam sâm. Sluh mi priklješte harmonija i disharmonija zvukova uhvaćenih u koštac. Promešani pa prosuti zvukovi odaju taktove vreve koja nema ni početak ni kraj. Kome-šanje kao da postoji samo da bi stalo mojoj obamrlosti na žulj, da bi me u svom krešendu nateralo da se prenem, da shvatim da sam po-novo, još jednom oživeo i da počnem da osmatram svet u kome sam se probudio.

Primećujem da je svet prepoznatljiv. Poznat mi je iako ne sa-svim. Slast poznatog je u sigurnosti koju obećava. Počinjem slasno da mljackam. Poznato, obećavajuće, sigurno... Povratak iz pećine u kojoj vlada nedoba u prepoznatljivo doba lagano rastućeg samopo-uzdanja. Osećam svim čulima. Osećam – lakše mi je.

– Izvinite, gde sam? – najljubaznije pitam medicinsku sestru koja ulazi u moju sobu.

– O, o, o! Pa ko se to nama probudio? – govori mi sa intonaci-jom kojom se čovek obraća veoma malom detetu ili, u gorem slu-čaju, kakvom se neobavešteni obraćaju osobama sa posebnim potrebama. – Brzi ste ovog puta. – Gleda na ručni zglob na mesto na kojem bi trebalo da bude sat koga vidim da nema. – Bogami, vreme kaže, oborili ste lični rekord! – Prilazi mi i potapše me po obrazu ne-dovoljno blago da bi se moglo podvesti pod nežno. Kao procenjivač štete bez nepotrebnih emocija dodaje – Mada – iskrivi usta i malo

začkilji na jedno oko – mislila sam da će više vremena proći dok nam se ponovo ne vratite. – Zatim ravnodušno slegne ramenima kao da sam samo jedan u nizu njenih promašenih procena.

Kratko zagledam medicinsku sestru. Iako mi saznanje ni najmanje ne prija, sebi priznajem – i ona mi deluje poznato. Familijaran mi je ceo paket: rezigniranost i neposrednost koje se bore za primat u njenom tonu, njena nekontrolisana, a značajna primesa bahatosti, nonšalantno raskopčan i pomalo izgužvan bolnički beli mantil koji više liči na kostim za maskenbal nego na uniformu za odgovoran posao, sve to zaokruženo i vezano mašnom njene nečim naružene fizionomije... Da, ta žena me na nekog podseća. Ipak, oprezno zadržavam svoju ulogu neobaveštenog rekoalescenta ne bih li joj izmamio objašnjenja koja su mi prekopotrebna.

– Idemoooo! – opet mi se nekako neobavezno obraća kao da sam po nekom osnovu inferioran i gotovo mi otima pokrivač. Najednom se izbeći na mene i naređivački kaže – Noge na pod! 'aaaaj-deee! Uložite malo energije! Zašto tako anemično? Mlohavi ste previše! Ajdeee, da pokušamo da sednemo!

Jedra snaga koje medicinska sestra nije svesna bar u meri u kojoj je nesvesna i svoje grubosti, u deliću sekunde, obori mi noge s kreveta i povuče moj torzo naviše. Ja se u tren oka, kao krpena lutka pod njenom voljom i maljavom rukom, zatičem u sedećem položaju. Nekoliko sekundi me čvrsto drži za mišice, a zatim popušta stisak. Odmiče lagano ruke od mene i udaljava se korak unazad. Ponaša se kao čovek koji je svestan da stub koji je postavio nije dovoljno duboko zabio u zemlju, da je sumnja da će stub pasti potpuno osnovana, ali on i dalje ne odustaje od svoje namere. Medicinska sestra stoji naspram mene raširenih ruku u svakom momentu spremna da asistira i amortizuje moj pad. Stoji, tvrdoglavo ne prilazi već blene u mene. Ja još tvrdoglavije pokušavam da ispunim njena očekivanja. Obuzeta suludim procenjivanjem mog pada, ona nakrene glavu u stranu i opet začkilji na jedno oko. Trepnem nekoliko puta kao tele.

– Bravo!!! – Ona oteže samoglasnik izgovorene reči tako da čak ni lakoveran ne bi mogao izgovoreno da doživi kao podstrek.

Prileće i zgrabi me. Već osvedočenom snagom, a sad i zapanjujućom brzinom koja dobija naznake furioznosti od koje se ježim,

ona mi obara ramena na jastuk, skoro istovremeno mi vine noge u vazduh, pa ih zabacuje na krevet, vraća prekrivač i ušuškava me.

– Taaakooo! – Zatapše rukama nekoliko puta kao najradosnije dete. – A one ćurke misle da samo one znaju... – govori dok odlazi od mene tesno spakovanog u pokrivač kao u konzervu sardina.

– Gospođo... Gde ćete? – izgovaram u šoku koji stoji natkriljen nada mnom. – Niste... Niste mi odgovorili...

– Haaa?! – izlazi iz nje nazalni glas koji bi među kulturnim svetom imao značenje koje odgovara izrazu: „Možete li, molim Vas, da ponovite pitanje?“

– Pitao sam Vas gde sam? – kažem tiho, a onda nešto glasnije dodajem – Gde se nalazimo Vi i ja?

Njen izraz lica se najednom menja, oči joj se šire, zasijaju, pogled se produbljuje; boja njenog glasa kao da je lavirana, te od dotadašnjeg piskavog dobija tamnije, ozbiljnije nijanse. Ona mi kao prekaljenom saborcu, skoro muškim baritonom, konspirativno došapne:

– Gde smo? – okrene se oko sebe i priđe mi na neprijatnu blizinu. Jedva čujem kad izgovori – Na sigurnom smo, gospodine Kovač.

– Ja se ne prezivam Kovač – odgovaram sluđen. Ona meni odgovara tako što mi se vragolasto, pomalo mangupski osmehne i šmugne iz sobe.

Ne uspevam da sredim ni misli ni utiske do bliskog trenutka kad preko praga sobe pređe druga medicinska sestra. Iako sam još bunovan od šoka prethodnog utiska, lika novopridošle medicinske sestre se odmah setim, ali imena ne mogu. Čim me spazi, ona ljutito izduva vazduh kroz široke nozdrve, a preko njenih usana prelaze odgundane i odšaputane, ali ipak prepoznatljive reči koje vaspitani zovu psovka, a oni drugi živa ljudska emocija u stihu. Medicinska sestra mi prilazi i počinje da me oslobađa od pokrivača u koji sam uvijen. Zarobljen mislim nizam ni osetio ropstvo i nelagodnost koje mi je pokrivač nametnuo.

– Ona postaje nemoguća – kaže medicinska sestra sebi u bradu.

Već pri prvim dodirima ove žene osećam razliku u ophođenju u odnosu na njenu koleginicu koja joj je prethodila. Osećam distancu koju diktira ukorenjeni profesionalizam, osećam nepostojanje

ostraćenosti, ali osećam i ličnu frustraciju koju ova žena pokušava da prikrije. Stari manipulator koji drema u meni vidi pukotinu, u tom impulsu nezadovoljstva medicinske sestre, kroz koju bi se mogao provući barem majušan odgovor na pitanje za kojim vapim.

– Izvinite, molim Vas – prekidam je rečju usred njene radnje – Vaša koleginica je malopre...

– Ma kakva, bre, moja koleginica?! Sačuvaj me bože i sakloni! – kotrlja se nagoveštaj lavine iz medicinske sestre. Odmah shvatam da ni ona nije pitomac bečke škole, ali mi ne pada na pamet da je diskvalifikujem kao sagovornika. Medicinska sestra kroz frktanje nastavlja – Znaite Vi dobro ko je ona i nije u redu što me izazivate! – ljutina kaplje iz svake njene reči.

Na trenutak se kolebam: da li da se branim, objašnjavam, da li da kudim? Medicinska sestra brzo završava posao oko mene i okreće se u nameri da ode. Čujem je kako iza leđa tiho gundā:

– Koleginica?! Mnogo ste mi Vi pa naivni, gospodine Kovač.

– Ja nisam Kovač! – i sâm se začudim svom glasu i silini svoje izjave.

– M-hmmm... – Značajno klima glavom kao neko koga ni vispreniji od mene ne mogu prevariti.

– Nisam! – ne dam se ni ja.

– Pa šta piše u kartonu?! A?! – Prekrsti ruke preko obimnih grudi i zauzima pozu za nadmudrivanje. – Vid’te šta piše? Nisam to ja izmislila.

– Poštovana gospođo, da u kartonu piše Če Gevara ili baron Minhauzen, je l’ bi me onda tako oslovljavali?! – sve je više žara u meni.

Čudno je kako bes nekad krepī čoveka, kako ga iz stanja svojstvenog flegmatiku nepogrešivo efikasno uvodi u stanje blisko sangviniku.

– Naravno da Vas ne bi’ tako zvala – brecne se ona.

– Eto, vidite... – ohrabreno počinjem. Ali, ona me prekida i ubija tračak vere u zrno elementarne logike u njoj izgovarajući:

– Ne bi’, jer se znamo. – Dotuče me to što mi uz te reči i nami-gne s prizvukom potcenjivanja.

Naš dijalog prekida prodoran glas koji nam dopire s leđa.

– Mico, neki problem? – pita moju sagovornicu žena koja je toliko sitna i mršava da deluje kao da je skvrćena procesom dimljenja.

Udar autoriteta te, po držanju i stavu rekao bih, glavne medicinske sestre tera duplo krupniju Micu da u maniru ofucanog potkazivača odmah denuncira moj nepostojeći prekršaj. – Kovač me zadržava i provocira! – upire prst u mom pravcu. – Ponovo je u fazi negacije.

– Pacijent je autopsihički ili alopsihički dezorijentisan? – Mica vrti šakom u vazduhu dajući suvonjavoju do znanja da se ne bi upuštala u zaključke te vrste. – Bar temporalna orijentacija? Da li je u nesvesnom stanju imao konvulzije? Koliko vremena je prošlo od buđenja? Sposoban je da se samostalno kreće? – rešeta pitanjima glavna medicinska sestra Micu kao da hoće da blickrigom dobije sve bitke za informacije o mom stanju.

– U očekivanim granicama – zapanjujuće je jezgrovita Mica što i kod mene a i kod, očigledno bar za dlaku razboritije, glavne sestre rađa pironski stav prema istinitosti toliko lapidarnog odgovora na tolika pitanja.

– Kako znate?! Koje su to granice? – brži sam od metka. – Niste me pošteno ni pogledali, niste mi ni...

– Verka, ne slušajte ga! – obraća se Mica glavnoj medicinskoj sestri i parira mi zavidnom brzinom. – Kad sam ušla, bio je k'o palačinka uvijen. Ona Tošićeva je bila pre mene. Sigurno se ponovo predstavila kao sestra. Valjda je...

Neuhranjena Verka podiže ruku u vazduh i tim pokretom krati ne samo Micinu reč, već i Micin dah. Izgovoreno joj je sasvim dovoljno da rečeno i prećutano, plašim se, satera u korpu gomile paralogizama. Odlučna da se sama uveri u činjenično stanje, ona odsečnim pokretom pomera Micu-grmalja kao da je pero, staje uz moj krevet i počinje unakrsno ispitivanje:

– Kako se zovete? – pita pomalo nervozno, otvoreno odbojno.

– Kristifor.

– Molim?! – prođe nervozno rukom kroz kosu. Pogleda me još prodornije. Nakostreši se i izgovara – Ponoviću. Kako se zovete i prezivate?

– Kristifor Kolumbo – kažem ponosno. Sad ona ćuti. Odme-rava me.

– Sigurni ste?

– Kao u to da nikad nisam pilotirao avionom, ali bih umeo da budem kapetan. – Verka me gleda pravo u oči, a zatim podigne

obrvu i da ima brk, mislim da bi mi se tim brkom nasmejala. Ali, Verka nema ničeg u višku, pa ni brka, tako da nastavlja ispitivanje s istim izrazom lica, ali bogatija za jedan zaključak. – Možete li da ustanete?

– Gospođa za koju sestra Mica tvrdi da nije medicinska sestra mi je asistirala u jednom zahvatu...

– Sestra Mica je u pravu. Gospođa nije zdravstveni radnik.

– Zašto onda nastupa kao da jeste medicinska sestra?! Zašto je imala beli mantil? Ko je ona? Zašto je držite ovde?! – počinjem da se žestim.

– Ona je pacijent – hladnim tonom odgovara Verka.

– Privilegovan pacijent! – neuporedivo manje takta iskazuje sestra Mica.

Verkin prek pogled postaje magičan zato što čini da se Mica, kao poslušna kuca, vrati na mesto, uz Verkinu nogu. Iako taj status Mici ne garantuje previše dostojanstva, pretpostavljam da je njenom egu znatno komforniji od mog statusa u trenutku spoznaje da sam bio, u najmanju ruku, predmet dementne igre neke individue. Zato, Mica ostaje udobno udomljena u svom segmentu životinjskog carstva koji se pokorava figuri gospodara, a ja ostajem da trepcem više ne ni kao tele, već kao vo, kao masivna volina, kao pozudana a ipak nasamarena domaća tegleća marva.

– Da se vratimo na Vas – neumoljiva je Verka – da li možete samostalno da ustanete?

– Mogu – izgovaram kočoperno. Ona se odmiče i daje mi znak rukom da joj to i demonstriram, a ja još kočopernije završavam iskaz – Ali neću!

– Nećete? – širi besno nozdrve Verka.

– Neću, ako mi ne dozvolite da čim ustanem počnem da skačem. – Vidim da Verka ne iščitava moju poruku na način na koji ja to želim pa joj pomažem dodajući – Ili... ili da kad ustanem zajedno zaigramo tango?

– Niste Vi džaba ovde, Kolumbo – iznenađuje me Verka omaškom teme.

– Pobogu, ženo! – moja nagomilana indignacija može da se opipa u vazduhu. – Zar ne shvatate?!

– Hajde! – prekida me glasom čija me prodornost fascinira jer dolazi iz tako minijaturne rezonantne kutije njenog telašca. – Ustanite i skačite ako ste to naumili.

– Postoji li antidot za ovoliku količinu bezobrazluka i gluposti?! – podrhtava mi glas od ljutine zbog nerazumevanja.

– Pa, Mico, nisi ti puno pogrešila. – Verka se još više odmiče od mene i preko ramena pogleda svoju koleginicu koja se potaknuta povlađivanjem vraća iz skupljene u svoju prirodnu, za ženu, divovsku veličinu. – Pacijent jeste u već viđenom stanju.

– Ja? Ja pacijent?!

Uši mi se zacrvene, zdušno odhuknem, zaustim da kažem još nešto... ipak zastanem. Shvatam da ću puštanjem intimnih divljih pasa da laju na moja usta zaista zalčiti na tog njihovog „pacijenta”. Snagom volje ili možda nepoljuljanošću vere svojstvene samo bigoteričnim vernicima prizivam u sebi sposobnost da se na brzinu konsolidujem. Za čudo – uspeva mi. Najstaloženije izgovaram:

– Drage gospođice ili gospođe, nisam siguran da je u vašoj ingerenciji da ovako pričate sa ljudima, da ispitujete njihovo stanje i donosite zaključke. Budite ljubazne, pozovite mi nekog ko ima veće kompetencije od Vas dve. Dakle, nekog zaista stručnog, molim. Lekara ili nekog iznad...

– Iznad nas?!!!! Nekog višeg?!!!! – rikne najednom Verka kao lavica.

U trenutku ne mogu da ocenim da li je to Verkina reakcija zbog kompleksa visine koju neminovno poseduje, da li je pogođena time što sam doveo u pitanje prominentnost nje i njene koleginicu Mice koje sebe doživljavaju uzvišenim kao da su lari i penati časne kuće ili je samo u pitanju najbanalniji duševni bol zbog iznenadnog ataka na nebranjenu sujetu.

Verka mi se, veoma glasno, podsmehne u lice, ponovo me, na sebi svojstven način, prodorno pogleda:

– Idemo, Mico! – izgovara očigledno ponosna na sebe što je zadržala bele rukavice na rukama ne uzvraćajući mi uvrede koje sam, po njenom mišljenju, debelo zaslužio. U prolazu ramenom okrzne Micu, a ova se blago zatetura. Mica je sledi i pred sam izlazak pogleda u mene preko ramena. Dobaci mi pakosno:

– Vi se baš igrate sa vatrom. – Zabaci svoju zamašnu pozadinu i jedva prođe kroz vrata.